

Det Europæiske Regionsudvalgs udtalelse — På vej mod en integreret tilgang til kulturarv i Europa

(2015/C 195/04)

Ordfører: Cristina MAZAS PÉREZ-OLEAGA (ES/EPP), økonomi-, skatte- og beskæftigelsesminister, den selvstyreende region Cantabrien

Basisdokument: Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — På vej mod en integreret tilgang til kulturarv i Europa

COM(2014) 477 final

I. POLITISKE ANBEFALINGER***Mangfoldigheden og den integrerede tilgang til kulturarv***

1. Det Europæiske Regionsudvalg tager vel imod meddelelsen »På vej mod en integreret tilgang til kulturarv i Europa«, som har det dobbelte formål, dels at evaluere den økonomiske og sociale indvirkning af kulturarven, dels at gøre opmærksom på, at Europa befinder ved et afgørende vendepunkt, dvs. at det nu har muligheden for at imødegå udfordringerne i kulturarvssektoren gennem en strategisk, global og integreret tilgang. Udvalget glæder sig især over, at der i meddelelsen lægges vægt på vigtigheden af at gribe de chancer, som vil gøre det muligt at fremme en intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst, og over at den opfordrer til at udnytte de EU-midler, der er tiltænkt kulturarven, fuldt ud. Det Europæiske Regionsudvalg er enig med Kommissionen i, at udveksling af bedste praksis og ideer kræver, at der på lokalt plan i Europa etableres et tættere og bedre koordineret samarbejde, og tilbyder at bidrage hertil;

2. anerkender det frugtbare arbejde, som Europarådet gennem lang tid har udført til gavn for kulturarven, og opfordrer til et fortsat tæt samarbejde på såvel lovgivningsområdet som det praktiske plan. Med hensyn til kommunikation henleder udvalget opmærksomheden på Faro-rammekonventionen om kulturarvens værdi for samfundet, som beskytter alle de kulturarvsformer, der findes i Europa, og som tilsammen udgør vort fælles fundament for erindring, gensidig forståelse, identitet, tilhørsforhold og kreativitet ⁽¹⁾. Samtidigt følger vi med interesse UNESCO's verdensforum for kultur og kulturelle industrier, hvis mål ligger på linje med Det Europæiske Regionsudvalgs holdning, nemlig at kultur og kulturarv under overholdelse af nærhedsprincippet skal indarbejdes fuldt ud i udviklingsprogrammet for tiden efter 2015 ⁽²⁾;

3. understreger betydningen af den rolle, som alle myndighedsniveauer spiller mht. aktivt at engagere alle berørte aktører i beskyttelsen og understøttelsen af den europæiske kulturarv og mht. — i lyset af det 21. århundredes udfordringer — at udnytte kulturarvens mangfoldighed til at sætte skub i det økonomiske opsving. I henhold til Lissabon-traktaten respekterer Unionen medlemsstaternes rige kulturelle og sproglige mangfoldighed og sikrer, at den europæiske kulturarv beskyttes og udvikles ⁽³⁾. Unionen bidrager til, at medlemsstaternes kulturer kan udfolde sig, idet den respekterer den nationale og regionale mangfoldighed og nærhedsprincippet og samtidigt fremhæver den fælles kulturarv ⁽⁴⁾. Den kulturelle, historiske og sociale mangfoldighed er kilden til morgendagens innovationer på det økonomiske, videnskabelige, kunstneriske og politiske område samt i dagligdagen;

⁽¹⁾ Europarådets rammekonvention om kulturarvens værdi for samfundet, Faro, 27. oktober 2005.

⁽²⁾ Erklæringen fra Firenze om kultur, kreativitet og bæredygtig udvikling. Forskning, innovation, muligheder — UNESCO's tredje verdensforum om la kultur og kulturelle industrier (FOCUS), 4. oktober 2014.

⁽³⁾ Artikel 3, stk. 3 i TEU.

⁽⁴⁾ Artikel 167 i TEUF.

4. understreger, at kulturarven er en integreret del af de kulturelle og kreative sektorer, at den består af alle de ressourcer og materielle, immaterielle og naturlige goder og kundskaber, som vi har arvet fra fortiden, og at den kan hjælpe med til at forme kommuners, byers og regioners image samt yde et betydeligt bidrag til opfyldelsen af målsætningerne i Europa 2020-strategien og til at styrke den sociale samhørighed. Kulturarven er en fælles værdi, et fælles gode, som — når den anerkendes — kan hjælpe med til at udvikle en fælles vision for fremtiden. Bevarelsen af denne arv, værdsættelsen af den og sikringen af dens fortsatte beståen er en fælles opgave, et fælles ansvar og et fælles mål; Med hensyn til beskyttelse og bevarelse af kulturarv i EU's medlemsstater tilslutter udvalget sig meddelelsens opfordring til at understrege betydningen af henholdsvis traktatens artikel 36⁽⁵⁾, Rådets forordning (EF) No 116/2009 om udførsel af kulturelle goder⁽⁶⁾ og direktiv 2014/60/EU om tilbagelevering af kulturgoder, som ulovligt er fjernet fra en medlemsstats område;

5. mener, at kulturarvens rolle stadig undervurderes. De statslige midler, der afsættes til formål relateret til kulturarven, beskæres mere og mere. Velvidende, at kulturarven er mere end en økonomisk værdi, og bekymret over de økonomiske nedskæringer, der kan ramme den, påpeger udvalget, at den enorme kulturarv, som Den Europæiske Union besidder, gør det nødvendigt også at søge nye veje til finansiering af dens bevarelse. Derfor glæder udvalget sig over de fremskridt, som Kommissionen har gjort i form af lovgivningsmæssige foranstaltninger, såsom udvidelsen — i forbindelse med moderniseringen af statsstøttere reglerne — af anvendelsesområdet for gruppefritagelsesforordningen⁽⁷⁾ til fremme af kulturen og bevarelse af kulturarven. Denne udvikling afspejler en anerkendelse dels af kulturarvens betydning som beskæftigelsesskabende faktor, dels af dens rolle som formidler af identitet og grundlæggende værdier i et samfund — to karakteristika, som bør tages med i betragtning ved tildelingen af statsstøtte;

6. gør opmærksom på, at naturarven er en integreret del af kulturarven og beklager, at meddelelsen ikke henviser til den. Udvalget bifalder i den forbindelse, at Kommissionens forordning (EU) nr. 651/2014⁽⁸⁾ klart indeholder følgende anerkendelse: »Da naturarven ofte er af afgørende betydning for udformningen af kunst- og kulturarven, bør kulturarvsbevarelse i denne forordning forstås således, at termen også omfatter naturarven, for så vidt som denne er knyttet til kulturarven eller formelt er anerkendt af en medlemsstats kompetente myndigheder«;

7. bifalder, at der i det nyligt reviderede direktiv 2014/52/EU om vurdering af virkningerne på miljøet⁽⁹⁾ nu er indarbejdet ideen om, at der skal tages hensyn til offentlige og private projekters potentielle indvirkning på kulturarven. Disse EU-bestemmelser kan få en positiv indvirkning på de foranstaltninger, som de lokale og regionale myndigheder træffer på kulturområdet, og på den integrerede udvikling og på gennemførligheden af kulturarvsbeskyttelsen og -bevarelsen inden for rammerne af deres komplekse byplanlægnings- og regionaludviklingsplaner;

8. henleder opmærksomheden på, at ødelæggelsen af kulturel ejendom samt uautoriserede udgravninger og ulovlig handel med kulturgenstande truer bæredygtigheden og beskyttelsen af kulturarven og fortsat udgør et problem, der kræver en kollektiv indsats på europæisk og internationalt plan. En sådan indsats kræver åbne kommunikationskanaler og tæt samarbejde, der involverer EU-medlemsstater samt kandidat- og tredjelande. Udvalget glæder sig over indførelsen af informationssystemet for det indre marked (IMI), der blev oprettet ved forordning (EU) nr. 1024/2012, og ser frem til etableringen af et modul i IMI-systemet, der er skræddersyet til kulturelle goder, hvilket vil lette gennemførelsen af direktiv 2014/60/EU;

⁽⁵⁾ I henhold til traktatens artikel 36 kan der indføres forbud eller restriktioner vedrørende indførsel, udførsel og varer i transit for at beskytte nationale skatte af kunstnerisk, historisk eller arkæologisk værdi.

⁽⁶⁾ Rådets forordning (EF) nr. 116/2009 om udførsel af kulturelle goder indeholder bestemmelser, der skal sikre, at udførslen af sådanne goder underlægges ensartet kontrol ved EU's ydre grænser. Kulturelle goder omfatter bl.a. produkter fra udgravninger, fund og arkæologiske fundpladser i medlemsstaterne.

⁽⁷⁾ Kommissionens forordning (EU) nr. 651/2014 om visse former for støttes forenelighed med fællesmarkedet i henhold til traktatens artikel 107 og 108. (Hvad angår investeringsstøtte til kultur og bevarelse af kulturarven: 100 millioner euro pr. projekt; hvad angår driftsstøtte til kultur og bevarelse af kulturarven: 50 millioner euro pr. virksomhed).

⁽⁸⁾ Betragtning 72.

⁽⁹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/52/EU af 16. april 2014 om ændring af direktiv 2011/92/EU om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet.

9. mener, at Kommissionen effektivt bør gøre noget ved manglen på data på EU-plan om kulturarvens bidrag til økonomisk vækst og social samhørighed. Udvalget opfordrer derfor til oprettelsen af en europæisk database, som de forskellige projekter, der er udviklet på dette område, kan bidrage til⁽¹⁰⁾; Udvalget opfordrer desuden til at udarbejde standarder, der kan danne grundlag for udførelsen af cost-benefit-analyser, der kan vise omfanget af kulturarvens økonomiske og sociale bidrag og påvise de reelle fordele ved denne arv, hvilket kan danne grundlag for yderligere bevarelsesforanstaltninger;

10. støtter anvendelsen af den åbne koordinationsmetode i forbindelse med den europæiske kulturdagsorden, for så vidt som den strukturerer det kulturelle samarbejde ved hjælp af strategiske mål og letter kommunikationen mellem medlemsstaterne, udbredelsen af god praksis og gensidig læring. Vi anbefaler, at det i samarbejde med Kommissionen undersøges, om der er mulighed for, at udvalget fra 2015 også bliver repræsenteret i arbejdsgrupper, der nedsættes som led i den nye arbejdsplan for kultur. Udvalget understreger endnu en gang, at de nationale repræsentanter systematisk bør rådføre sig med de lokale og regionale aktører for at kunne forberede spørgsmålene på et så velinformeret grundlag som muligt⁽¹¹⁾ og sikre sig, at den ekspertise, viden og erfaring, der er opbygget på lokalt og regionalt plan, samt de kreative og fornyende forslag vedrørende de resultater, der er opnået på nøgleområder, bliver udnyttet gennem udbredelse af god praksis.

Kulturarv og identitet

11. Det Europæiske Regionsudvalg understreger, at kulturarven er en hovedhjørnesteen i den lokale, regionale, nationale og europæiske identitet. Dens bevarelse og beskyttelse samt styrkelsen af den sociale identitet på lokalt og regionalt plan er væsentlige holdbarhedsfaktorer, som vil bidrage til bevarelsen af de europæiske værdier til glæde for de fremtidige generationer og til videreførelsen af traditionelle karakteristika og kundskaber. Kulturarven er forankret i samfundet og spiller en fremtrædende rolle i bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse, idet den er en kilde til økonomisk udvikling og social samhørighed. Samtidig bør kendskab til kulturarven på lokalt og regionalt niveau være et grundlæggende element i alle læseplaner i den formelle undervisning;

12. understreger, at de lokale kulturværdier — kunstnerisk, litterær, audiovisuel og arkitektonisk skaben, kreativt arbejde, nutidskunst, kunsthåndværk, folkløse, den arkæologiske, historiske, religiøse og etnografiske arv, dialekter, musik, mad og gastronomi, landskabs- og naturværdier, traditionel ekspertise og viden, knowhow, levende traditioner osv. — er tæt knyttet til identiteten, som er rodfastet i samfundenes materielle, immaterielle og naturlige arv. Udvalget minder om, at udvikling af kulturen på lokalt plan styrker en bys eller regions identitet og særegenhed, og kombinationen af de forskellige identiteter i gensidig respekt bidrager til at opbygge den fælles kulturarv. De kulturprodukter, der hermed skabes, tilfører en unik lokal værdi. Disse kulturelle faktorer har også betydning på europæisk plan⁽¹²⁾;

13. understreger, at det er den immaterielle kulturarv, som bestemmer en regions identitet, og at værdsættelsen af den fremmer den regionale udvikling. I forbindelse med det grænseoverskridende og tværnationale samarbejde kan der registreres talrige eksempler på god praksis for udvikling af strategier, som bygger på immaterielle kulturelle ressourcer. Ved at fokusere på det unikke og specielle skabes der interesse for det, som vi kan være stolte af, hvilket kan gøre en region eller en egn mere attraktiv i henseende til virksomhedernes konkurrenceevne⁽¹³⁾ og således fremme beskæftigelsen;

14. bemærker, at beskyttelsen af kulturarven bidrager til at udvikle en identitetsfølelse ved at skabe bevidsthed om kulturarven, ved at skabe et tilhørsforhold, ved at tilslutte sig placemaking-konceptet og ved at værdsætte kulturarven. Dette kan bidrage til at udvikle det sociale partnerskab og strukturerne for offentlig-private partnerskaber, mens den løbende bevarelse af kulturarven kan skabe arbejdspladser og støtte socialøkonomien; Udvalget lægger i denne forbindelse vægt på erfaringsudveksling med andre lande vedrørende kortlægning og samlet bevarelse af den lokale kulturarv.

⁽¹⁰⁾ Projektet »Den europæiske kulturarv: På vej mod et europæisk indeks for værdsættelse af kulturarven«, der omtales i Kommissionens meddelelse, kan være et nyttigt bidrag på europæisk niveau til samlingen af data vedrørende relevante emner, hvis man med en europæisk kortlægning offentliggør de forskningsresultater, der opnås på nationalt, regionalt, lokalt og/eller sektorielt niveau.

⁽¹¹⁾ CdR 2391/2012 fin.

⁽¹²⁾ CdR 2391/2012 fin.

⁽¹³⁾ Som et eksempel på tværnationalt samarbejde kan det nævnes, at ti områder i seks lande i Centraleuropa er gået sammen om projektet »Cultural Capital Counts« (2011-2014) med det fælles mål at fremme regionens udvikling under hensyntagen til traditioner, viden og færdigheder og højne værdsættelsen af deres kulturarv inden for dette samarbejde. Projektet, som er medfinansieret af EFRU, gennemføres under programmet »CENTRAL EUROPE«.

Kulturarven som økonomisk ressource

15. Det Europæiske Regionsudvalg anser det for vigtigt, at politikken for bæredygtig udvikling af kulturarven får gavnlige virkninger på kort, mellemlangt og langt sigt for forbedring af den økonomiske situation og livskvaliteten i den pågældende region. Kulturarven kan være drivkraft for planlægningen af en inkluderende lokal og regional udvikling og udviklingen af kreative industrier, og den bidrager til økonomisk vækst ved at udvide adgangen til de kulturelle goder. Et vigtigt element i konkurrenceevnen er åbenhed over for innovative løsninger til bevarelse af kulturarven, som også gennemføres via offentlige-private partnerskaber;

16. understreger nødvendigheden af at integrere kulturarvssektoren, kulturen, kreativiteten og de dertil knyttede flagskibsinitiativer bedre i den reviderede Europa 2020-strategi og sørge for, at denne strategi tager hensyn til elementer, som bevidner kulturarvens bidrag til økonomien;

17. anser det for nødvendigt, at der stilles flere midler til rådighed for kulturelle og kreative sektorer med tilknytning til kulturarven i budgetterne for EU's nye fonde (f.eks. EFRU, ESF, ELFUL og EFF) og programmer (f.eks. Programmet »Et kreativt Europa« og det syvende rammeprogram) og over, at kulturarven er mere præsent i EU's nye finansielle cyklus (2014-2020). Udvalget bifalder især kortlægningen af foranstaltninger vedrørende kulturarven i EU's politikker og programmer⁽¹⁴⁾ og anbefaler at udnytte EU-midlerne fuldt ud til at udarbejde og iværksætte lokale og regionale strategier med kreative og innovative mål. Det er endvidere altid vigtigt, at der skabes optimale synergier mellem de europæiske fonde og programmer for at sikre effektivitet og ydeevne. Kommissionen bidrager gennem sine retningslinjer for koordination til synergier og komplementaritet mellem struktur- og investeringsfondene, Horisont 2020 og andre EU-programmer, som forvaltes direkte af Kommissionen på området forskning, innovation og konkurrenceevne⁽¹⁵⁾;

18. understreger, at det i forbindelse med udviklingen af den regionale økonomi og af strategier og programmer for regional, territorial og bymæssig udvikling er stærkt tilrådeligt at tage hensyn til bevarelsen af kulturer og kulturelle ressourcer, som er bærere af værdier, til de omkostninger, som miljøet og regionerne er i stand til at bære, og til miljøbeskyttelseshensyn. Miljø- og naturvenlige samt energieffektive indgreb, foranstaltninger og instrumenter — som kan forebygge følgerne af naturkatastrofer (f.eks. oversvømmelser) eller menneskeskabte katastrofer — har en vigtig rolle at spille mht. at modvirke følgerne af klimaændringerne og gøre den lokalt og regionalt baserede udvikling mere effektiv;

19. anser det for vigtigt at drage fordel af udviklingen af bygningsarven, som kan give kulturarvsstederne nye funktioner i forbindelse med bysanering og via små og mellemstore virksomheder bidrage til beskæftigelse og jobskabelse. Den faglige troværdighed i forbindelse med renovering af bygninger stiger, når interventionen ikke kun foregår med traditionelle materialer, men også med traditionelle og moderne teknikker. Denne viden og selve monumentet må bevares og videregives inden for rammerne af faglig uddannelse. Markedet vil efterspørge uddannet og specialiseret arbejdskraft. Der findes på lokalt og regionalt plan talrige eksempler på god praksis for støtte og fremme af et kreativt miljø, udnyttelse af potentialet i den kulturelle mangfoldighed og indarbejdning af kulturelle strategier i den lokale og regionale udvikling med henblik på at gennemføre Europa 2020-strategiens mål, og Det Europæiske Regionsudvalg bidrager til udbredelsen af viden og erfaringsudveksling på området. Disse praktiske tilgange og modeller baner vejen for udviklingen af et bæredygtigt kulturelt økosystem ved at tilskynde til en kreativ iværksætterånd;

20. tager positivt imod, at Kommissionen i forbindelse med kulturarvens økonomiske betydning fremhæver Europas byggeindustri og investeringerne i historiske miljøer, som skaber beskæftigelse og bidrager til lanceringen af nye økonomiske aktiviteter. Udvalget opfordrer de lokale og regionale myndigheder til at tage del i forvaltningen af den arkitektoniske arv og de historiske bygninger, som i mange tilfælde er offentligt ejede, og til at udnytte dem på forskellig vis, således at der skabes indtægter og sikres vedligeholdelse og bæredygtighed. Programmet for europæiske kulturhovedstæder udgør også et vigtigt bidrag fra EU's side til bevarelsen og omdimensioneringen af den arkitektoniske arv. I denne forbindelse kan der pustes nyt liv i steder af historisk betydning og bykvarterer, samtidig med at industriarven og tidligere industriområder gøres til genstand for forvaltning og refleksioner;

⁽¹⁴⁾ European Commission — Mapping of Cultural Heritage actions in European Union policies, programmes and activities, http://ec.europa.eu/culture/library/reports/2014-heritage-mapping_en.pdf

⁽¹⁵⁾ Enabling synergies between European Structural and Investment Funds, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programmes — Guidance for policy-makers and implementing bodies, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/synergy/synergies_en.pdf

21. understreger at de lokale og regionale myndigheder som det forvaltningsniveau, der er tættest på borgerne, bør påtage sig en fremtrædende rolle mht. udvikling af ansvarlighed over for beskyttelsen af det bebyggede og naturlige miljø og en positiv holdningsændring og mobilisering af befolkningen i denne retning. Regelmæssig overvågning af bygningsarens tilstand bør være almindelig praksis, og myndighederne bør tilskynde til udveksling af vedligeholdelsespraksis og uddannelse af embedsmænd og ejere af monumenter;

22. bekræfter, at SMV-politikken på alle niveauer bør tage hensyn til og arbejde med forskellige virksomhedsmodeller for at maksimere jobskabelsen og bæredygtig økonomisk vækst (f.eks. kulturelle og kreative industrier) ⁽¹⁶⁾;

23. på alle kulturarvens områder er det en god ide at tiltrække privat kapital, hvilket på én gang kræver skatteincitamenter og udviklingen af en ansvarlig offentlig opinion vedrørende bevarelsen af den materielle og immaterielle kulturarv. Den private sektor spiller ofte en vigtig kulturfremmende rolle i forbindelse med virksomhedernes sociale ansvar via donationer eller andre former for støtte. De lokale og regionale myndigheder kan dog bidrage til skabelsen af et miljø, som fremmer den bedst mulige anvendelse af denne støtte ⁽¹⁷⁾.

Kulturel turisme

24. Det Europæiske Regionsudvalg mener helt klart, at kulturarven udgør en stærk drivkraft for en inklusiv lokal og regional udvikling og skaber betydelige materielle goder, idet man fremmer en kulturel turisme, som er bæredygtig, af god kvalitet og ansvarlig, og hvis udvikling tager udgangspunkt i lokalsamfundenes materielle og immaterielle kulturarv. Det Europæiske Regionsudvalg mener, at det allerede nu er yderst vigtigt at skabe synergier mellem strategier for bæredygtig turisme og de lokale og regionale kreative og kulturelle industrier med henblik på at støtte økonomisk vækst og øget beskæftigelse samt lette adgangen til kultur;

25. påpeger ikke desto mindre, at det er vigtigt at finde den rette balance mellem den ekspanderende kulturelle turisme og beskyttelsen af kulturarven;

26. henleder med tanke på udnyttelse af kulturarvens mangesidede potentiale opmærksomheden på kulturruterne, som både inden og uden for de enkelte landes grænser — med deltagelse af befolkningen og alle berørte aktører — bidrager hensigtsmæssigt til udbredelsen af lokale og regionale kulturværdier samt på kompleks vis til beskæftigelsen, jobskabelsen og virksomhedernes drift (f.eks. fremstilling og transport af lokale produkter, ophold, restauranter). Ruterne, der fastlægges ud fra princippet om tematisk organisation ⁽¹⁸⁾ — som bindeled — forbinder ofte rejsemål, kommuner og mindre kendte landsbyer og styrker således turismeudbuddets mangfoldighed og kulturarvens (arkitektoniske, landskabsmæssige, kulinariske og immaterielle) synlighed i landdistrikterne. Kulturruter (gang- og cykelstier osv.) kan også udgøre et vigtigt bidrag med hensyn til at forbedre befolkningens sundhed;

27. fremhæver i forbindelse med kultur- og madturismen, at lokale specialiteter betragtes som et væsentligt kulturelt element, idet lokale og traditionelle fødevarer og landbrugsprodukter kan tiltrække turister. En bæredygtig fødevarerproduktion og foranstaltninger, der sigter mod at beskytte mangfoldigheden i den lokale og regionale kulinariske arv, bidrager til at skabe nye, bæredygtige arbejdspladser, der kan spille en nøglerolle i forbindelse med lokal og regional vækst og samhørighed;

⁽¹⁶⁾ CdR 151/2011 fin.

⁽¹⁷⁾ CdR 401/2011 fin.

⁽¹⁸⁾ Som eksempel kan nævnes »Sissi-ruten« (Østrig, Tyskland, Ungarn og Italien), der omfatter slotte, herregårde, parker og caféer, som har forbindelse til Elisabeth, kejserinde af Østrig og dronning af Ungarn.

28. betoner den store merværdi, som programmerne for europæisk territorialt samarbejde har for grænseoverskridende bevarelse af og støtte til kulturarven. Efter grænsernes afskaffelse giver programmerne EU og dets regioner, byer og kommuner større synlighed takket være det lokale og regionale samarbejde, og med hensyn til kulturel turisme fremmes handelen med lokale produkter. Hvad angår kreative industrier, giver programmerne mulighed for udveksling af kompetencer og viden, styrkelse af den regionale økonomi og nye forretningsmuligheder. De medvirker til at forhindre, at de traditionelle kompetencer og det traditionelle kunsthåndværk, der står over for demografiske udfordringer⁽¹⁹⁾, forsvinder. Det er vigtigt, at de makroregionale udviklingsstrategier også — inden for rammerne af et tværnationalt samarbejde — kan bidrage til den sociale, økonomiske og territoriale samhørighed ved at omdanne den europæiske kulturarvs værdier til et turistprodukt og indføre innovative og kreative løsninger.

Kulturarv i informationssamfundet

29. Det Europæiske Regionsudvalg erkender, at en af udfordringerne i den digitale dagsorden for Europa er digitaliseringen af den europæiske kulturarv og de europæiske historiske monumenter, deres tilgængelighed online og bevarelse til de kommende generationer — et område, hvor der allerede er gjort fremskridt⁽²⁰⁾. Når den samlede tilgang og kulturarvens rolle tages op til fornyet overvejelse, bør man søge at nå ud til en bred ny offentlighed og i den forbindelse undersøge teknologiens fordele og anvende nye kommunikationsværktøjer, hvilket vil bidrage til oprettelse af samfund, udveksling og øget viden, kulturelle aktiviteter samt læring og forskning. Digitaliseringen og de nye teknologier skaber samtidigt muligheder for innovation til forbedring af konkurrenceevnen. De kreative og innovative industrier og det digitaliserede kulturelle materiale, som står til deres rådighed, styrkes gensidigt;

30. understreger, at museer, biblioteker og arkiver spiller en vigtig rolle i forbindelse med kulturarv, når det gælder om at styrke samhørigheden på fællesskabsplan. I det 21. århundredes informationssamfund bør man — i betragtning af adgangen til og udbredelsen af viden om kulturarven — tænke over rollen og fremtiden for de lokale biblioteker, som i mange medlemsstater finansieres og forvaltes af de lokale og regionale myndigheder. Ved udformningen af nye tjenesteydelser og nye digitale medier bør der ikke blot tages højde for de økonomiske parametre, men også for de sociale og kulturelle behov⁽²¹⁾. Konferencer, uddannelser og studiebesøg, der gennemføres som led i venskabsbyforbindelser, kan bidrage til erfaringsudveksling med henblik på at nå frem til moderne løsninger og god praksis;

31. finder den rolle, som EU's projekter spiller i forbindelse med fremme af digitaliseringen, vigtig og understreger betydningen af den kulturelle platform Europeana, der samler de europæiske bibliotekers, museers og arkivers online-indhold og har til formål via Internettet at give alle borgere adgang til Europas kulturelle og videnskabelige arv. Spørgsmål vedrørende ophavsrettigheder og afklaringen af online-rettigheder udgør stadig en udfordring, og udvalget går ind for fastlæggelsen af en retlig ramme for digitalisering;

32. erkender, at filmarv og filmproduktion som kilde til information om det europæiske samfund er en integreret del af den europæiske kulturarv. I den forbindelse vil det være hensigtsmæssigt at udnytte det industrielle og kulturelle potentiale bedre. Der står fortsat hindringer i vejen for digitaliseringen af film og deres tilgængelighed online⁽²²⁾. Biograferne spiller i øvrigt en væsentlig rolle med hensyn til repræsentation af den kultur og civilisation, der kendetegner den enkelte befolkning. Da den digitale revolution og finansielle byrde kan medføre varige ændringer for den lokale og regionale industri, gentager udvalget sin anmodning om fælles bestræbelser og samarbejde for at undgå, at de små biografer forsvinder⁽²³⁾, og opfordrer de lokale og regionale myndigheder til at anvende de EU-midler, der er afsat til modernisering af små lokale biografer;

⁽¹⁹⁾ Som eksempel kan nævnes »Håndværksakademiet« (Ungarn — Slovenien): Dette projekt er en reaktion på håndværkets vanskelige situation med faldende søgning til disse uddannelser og lukning af visse industri- og håndværksskoler. Projektet har med deltagelse af ca. 1.000 iværksættere vendt denne tendens, skabt nye muligheder for de unge og bidraget til at bevare kulturarven.

⁽²⁰⁾ Undersøgelsesrapport om »Digitisation in European Cultural Heritage Institutions 2014« (digitalisering i europæiske kulturarvsinstitutioner 2014) — Det tematiske netværk ENUMERTATE (januar 2014).

⁽²¹⁾ CdR 104/2010 fin.

⁽²²⁾ Den fjerde rapport om gennemførelsen af Europa-Parlamentets og Rådets henstilling om filmarv og de tilknyttede industrielle aktiviteterets konkurrenceevne (Kommissionen — situationsrapport 2012-2013), 1. oktober 2014.

⁽²³⁾ CdR 293/2010 fin.

33. påpeger betydningen af — inden for rammerne af uddannelsessystemet — at tilegne sig digitale kvalifikationer fra en tidlig alder, så den yngre generation fuldt ud kan drage fordel af de nye former for adgang til kulturen og være bedre forberedt til fremtidens job. Mere præcist handler det også om at hjælpe denne yngre generation og en stor del af samfundet med at tackle konsekvenserne af overgangen til digitalisering ⁽²⁴⁾.

Social integration af kulturarven

34. Det Europæiske Regionsudvalg glæder sig over, at meddelelsen anerkender resultaterne af EU's programmer og initiativer, som sigter mod at øge offentlighedens forståelse for kulturarvens samfundsmæssige værdi og fremme den interkulturelle dialog. Udvalget er enig i, at det europæiske kulturarvsmærke og de europæiske kulturhovedstæder er initiativer, som fremhæver de europæiske kulturers rigdom, mangfoldighed og fællestræk ⁽²⁵⁾, og påpeger nødvendigheden af, at kandidatbyerne alt efter, hvor mange lokale og regionale ressourcer de har til rådighed, udarbejder et specifikt kulturprogram med en stor europæisk dimension og en langsigtet, positiv effekt på kultursektoren og værtsbyen ⁽²⁶⁾; Man må huske på, at samfundets opfattelse af den europæiske kulturarvs værdi som udviklingsfaktor kan give mulighed for at opstille standardiserede indikatorer i europæisk sammenhæng, hvormed man kan måle denne sektors indvirkning på lokalområdernes økonomi og på skabelsen og bevarelsen af beskæftigelsen;

35. Det Europæiske Regionsudvalg mener, at indførelsen af et »europæisk år for kulturarv« som foreslået af Rådet for Den Europæiske Union ⁽²⁷⁾ vil bidrage til at gøre viden om kulturarven mere tilgængelig for et bredere publikum;

36. anerkender betydningen af EU's kulturarvspris/Europa Nostra-prisen, som blev etableret med henblik på at sikre anerkendelse af det fremragende arbejde for at beskytte kulturarven og udbrede de tekniske resultater på højt niveau, som mobiliserer de involverede borgere, civilsamfundet, de lokale og regionale myndigheder, de private fonde og virksomhederne med sigte på at puste nyt liv i historiske monumenter og seværdigheder, hvilket det nye program »Et Kreativt Europa« ligeledes bidrager til, og som navnlig lægger vægt på de kulturelle og kreative sektors tværnationale aktiviteter ⁽²⁸⁾;

37. mener, at sanktionerne for hærværk mod monumenter, miljøet og dets kunstneriske elementer samt arkæologiske fundpladser bør skærpes yderligere;

38. er enig i, at forskning på kulturarvsområdet bidrager til bevarelse, udvikling og fremme af kulturarven. Det syvende forskningsrammeprogram (RP7), de fælles programlægningsinitiativer (FPI) og programmet Horisont 2020 kan sikre dynamik og kontinuitet i den europæiske kulturarv, idet de fremmer forsknings- og innovationsaktiviteter, der sigter mod at bekæmpe klimaændringer og trusler om naturkatastrofer. Udvalget bifalder EU-rammepolitikken for forskning og innovation på kulturarvsområdet, som snarest vil blive iværksat, og anmoder i den forbindelse om, at der i samarbejde med de lokale og regionale myndigheder indføres en samarbejds mekanisme;

39. påpeger nødvendigheden af at gøre kulturelle varer og tjenesteydelser tilgængelige for alle og mindske ulighederne mellem henholdsvis rige og fattige, by- og landboere, unge og gamle og handicappede. Foranstaltningerne til reduktion af uligheder bærer kun frugt, hvis de gennemføres med de berørte personers bidrag og medvirken og mulighederne for adgang til viden udvides. Lige muligheder er en afgørende forudsætning for kulturelt demokrati;

40. mener, at det er vigtigt, at den yngre generation får kendskab til sin egen materielle og immaterielle kulturarv og finder interesse i at beskytte og deltage i fremme af kulturelle goder (f.eks. i forbindelse med de europæiske kulturarvsdage). Udvalget mener, at en sådan viden danner baggrund for at indlede partnerskaber med henblik på en bæredygtig udnyttelse af kulturarven og en ansvarlig anvendelse af miljøet, og anbefaler, at man i forbindelse med de europæiske kulturarvsdage fastlægger temaugens indhold således, at det kommer til at udgøre et netværk for de lokale myndigheders kulturelle aktiviteter;

⁽²⁴⁾ CdR 2391/2012 fin.

⁽²⁵⁾ CdR 191/2011 fin.

⁽²⁶⁾ CdR 2077/2012 fin.

⁽²⁷⁾ Rådets konklusioner om deltagerorienteret forvaltning af kulturarven (2014/C 463/01)
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=OJ:C:2014:463:TOC>

⁽²⁸⁾ CdR 401/2011 fin.

41. mener, at frivilligt arbejde er en lovende form for deltagelse fra lokalbefolkningens side og for udvikling af forbindelser til offentligheden. Det spiller en vigtig rolle for tilegnelsen af viden og skabelsen af interesse for kulturen og medvirker til at hindre marginalisering af sårbare grupper i samfundet.

Samarbejde og deltagelsesbaseret tilgang

42. Det Europæiske Regionsudvalg mener, at det for at styrke kulturarvens bæredygtighed, udvikling og synlighed er vigtigt, at kerneværdierne i kulturarvens kæde beskyttes og udnyttes bæredygtigt, og at de lokale og regionale myndigheder samt de institutioner, som beskæftiger sig med undervisning, kultur og kulturarv, samarbejder og udvikler sig — helst på systematisk vis — hvilket kan være nyttigt i forbindelse med levering af forståelig information til befolkningen. Samarbejde medfører tillidsskabelse, etablering af kontakter mellem folk og garanti for at finde fælles løsninger på fælles udfordringer;

43. understreger den vigtige rolle, som venskabsbyer på tværs af grænserne spiller i forbindelse med udbredelse af viden om den lokale og regionale kulturarv og dennes mangfoldighed på gensidig, interaktiv og erfaringsdrevet vis takket være borgernes aktive deltagelse. Udvalget understreger i den forbindelse den merværdi på EU-plan, som programmet »Europa for borgerne« skaber ved iværksættelse af venskabsbyprogrammer og bynetværk. Programmet opmuntrer via erindringsprojekter med en europæisk dimension til tolerance og bedre forståelse for EU's historie og mangfoldighed og skaber forbindelse mellem Unionen og dens borgere. Det Europæiske Regionsudvalg bifalder ligeledes fortsættelsen af dette program i EU's nye finansielle ramme⁽²⁹⁾;

44. anbefaler, at den gode praksis med hensyn til beskyttelse af kulturarven, som finder sted i partnerskaber og samarbejde mellem lokale myndigheder, belønnes, hvilket i øvrigt vil kunne styrke EU's identitet;

45. mener, at det er vigtigt at iværksætte og aktivere et tematisk samarbejde vedrørende kulturarv i landkommuner og byer, og at alle berørte aktører opmuntres til at deltage aktivt i beslutningstagningen med henblik på at fremme en effektiv deltagelsesbaseret forvaltning. Udvalget påpeger værdien og betydningen af forvaltning på flere niveauer⁽³⁰⁾, som bl.a. letter udbredelsen af bedste praksis i forbindelse med kulturarvspolitik, udvikling af deltagelsesdemokrati, gensidig læring, nye former for partnerskaber og dialog samt effektivitet og sammenhæng i sektorpolitikkerne vedrørende kulturarv;

46. bemærker at revurderingen af kulturens og kulturarvens betydning er en langvarig proces, der vedrører alle samfundsaktører. Det Europæiske Regionsudvalg mener, at en sådan holdningsændring kun kan gennemføres, hvis en endnu større del af befolkningen føler sig berørt, f.eks. hvis de sociale uligheder mindskes, hvis lokalsamfundene udvikles, hvis der skabes øgede muligheder for deltagelse i samfundet, hvis der skabes åbenhed over for nyskabelser og hvis der udvikles de nødvendige færdigheder mht. at udforme, øge kendskabet til og påskønne kompetencer knyttet til innovation og kulturværdier. Det er et fælles ansvar — med samtlige aktørers deltagelse — at sørge for tilegnelse af viden og en konkurrencedygtig kultur, som er uundværlig for at tackle de udfordringer, EU står over for. I den forbindelse glæder Det Europæiske Regionsudvalg sig over og støtter punkt 28 i kulturministerrådets konklusioner af 25. november 2014 om overvejelse af et europæisk år for kulturarv. Dette vil bidrage til at nå de fælles mål i paneuropæisk sammenhæng;

47. understreger den vigtige rolle, som kulturen kan spille i eksterne anliggender for overvindelsen af forskelle og for anerkendelsen af de værdier, som de forskellige folk har til fælles. Udvalget opfordrer derfor til at øge synligheden af de kulturelle forbindelser på højt niveau og noterer sig i den forbindelse de nylige bestræbelser på at medtage kulturelt diplomati i EU's eksterne forbindelser, navnlig gennem den forberedende foranstaltning: Kultur i EU's eksterne forbindelser;

48. understreger nødvendigheden af også at styrke samarbejdet om bekæmpelse af ulovlig handel med kulturgoder og kulturelle genstande. Udvalget opfordrer derfor indtrængende medlemsstaterne til at ratificere UNESCO-konventionen af 1970 og UNIDROIT-konventionen af 1995 og til at sikre, at de håndhæves effektivt gennem en passende tilpasning til national lovgivning og styrkelse af politiet og toldkontrollen ved EU's grænser.

Bruxelles, den 16. april 2015.

Markku MARKKULA

*Formand for
Det Europæiske Regionsudvalg*

⁽²⁹⁾ Rådets forordning (EU) nr. 390/2014 om oprettelse af programmet »Europa for Borgerne« for perioden 2014-2020.

⁽³⁰⁾ Charter for forvaltning på flere myndighedsniveauer i Europa.